

ความผิดปกติของนโยบายการนำเข้าข้าว

รัฐบาลยังคงนำเข้าข้าวแม้จะมีผลผลิตส่วนเกินจำนวน ๑๖.๓ ล้านตัน สงสัยว่ามาเพื่ค้าข้าวกำลังเล่นเกม

เมื่อวันพุธที่ผ่านมา หลังจากการดำเนิน Mr. Enggartiasto Lukita รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าด้วยการสบถเรื่อง “สายตาของคุณ” ขณะนี้ Mr. Budi Waseso ผู้อำนวยการหน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (The National Logistics Agency - Bulog) เริ่มรู้สึกสับสนเมื่อได้พบกับผู้สื่อข่าววารสาร Gatra ในการอภิปรายเรื่องความมั่นคงด้านอาหารที่อาคาร Menara Kadin. ทั้งนี้ Mr. Budi Waseso ที่เรียกกันอย่างคุ้นเคยว่า "Mr. Buwas" ได้ขอร้องเกี่ยวกับเรื่องวุ่นวายที่ตนมีขึ้นกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าว่าไม่จำเป็นต้องอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีก “ไม่จำเป็นต้องขยายความ” Mr. Budi กล่าวกับ Ms. Aulia Putri Pandamsari ผู้สื่อข่าวจากวารสาร Gatra

การอภิปรายโต๊ะกลมที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการความมั่นคงด้านอาหาร (Standing Committee on Food Security) และสภาหอการค้าและอุตสาหกรรมอินโดนีเซีย (Chamber of Commerce and Industry - KADIN) ได้เปิดเผยให้เห็นถึงความผิดปกติที่อยู่เบื้องหลังนโยบายการนำเข้าข้าว นอกจาก Mr. Buwas แล้ว ยังมีผู้อภิปรายที่ปรากฏตัวในช่วงบ่ายของวันนั้นคือ Mr. Agung Hendriadi หัวหน้าหน่วยงานความมั่นคงด้านอาหาร (Agriculture Food Security Agency) ของกระทรวงเกษตร

จากข้อมูลของ Mr. Agung กล่าวว่า ความต้องการข้าวแห่งชาติในปีนี้มีจำนวนทั้งสิ้น ๓๐.๓ ล้านตัน ขณะที่การผลิตมีจำนวนถึง ๔๖.๖ ล้านตัน ซึ่งหมายความว่าปีนี้มีการผลิตข้าวเกินดุลประมาณ ๑๖.๓ ล้านตัน จากข้อมูลด้านเอกสารในปีอินโดนีเซียไม่จำเป็นต้องนำเข้าข้าวอีกต่อไป

แล้วทำไมยังต้องนำเข้าข้าว? นั่นคือความสับสน จากข้อสังเกตในปีอินโดนีเซียนำเข้าข้าวมากถึง ๒ ล้านตัน การตัดสินใจนำเข้าข้าวถูกนำมาพิจารณาในที่ประชุมประสานงานที่กระทรวงประสานงานด้านเศรษฐกิจในเดือนมกราคมและเดือนมีนาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา แต่ข้อมูลล่าสุดปริมาณข้าวที่นำเข้าได้ถูกปรับแก้ไขตัวเลขกลายเป็น ๑.๘ ล้านตัน ซึ่งข้าวจำนวน ๑.๔ ล้านตันที่นำเข้าได้เดินทางมาถึงแล้ว เหลือเพียงอีกจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งคาดว่าจะมาถึงปลายเดือนตุลาคม แต่สิ่งที่น่าขันคือแม้ว่าสต็อกข้าวจะเพิ่มขึ้นแต่ราคาข้าวไม่ลดลง ข้อมูลจากศูนย์ราคายุทธศาสตร์อาหารแห่งชาติ (National Center for Strategic Food Prices) ณ วันที่ ๒๔ กันยายนที่ผ่านมา ราคาเฉลี่ยของข้าวคุณภาพปานกลางอยู่ที่ระดับราคา ๑๑,๗๐๐ รูเปียห์ต่อกิโลกรัม ราคาดังกล่าวสูงกว่าราคาขายปลีกที่สูงที่สุด (Highest Retail Price - HET) ของข้าวคุณภาพปานกลางที่กำหนดโดยกระทรวงการค้าอยู่ที่ระดับราคา ๙,๔๕๐ รูเปียห์ต่อกิโลกรัม

โดยธรรมชาติมีการสงสัยว่ามีกลอุบายมากมาย ในช่วงของการอภิปราย Mr. Buwas เองก็ข่มขู่มาเพี้ยค่าข้าว ผู้อยู่เบื้องหลังสต็อกข้าวและราคาว่า "อย่ามาล้อเล่นกับฉัน ฉันจะไม่ยอมอดทนให้ทุกคนที่เล่นเกมกับสินค้าข้าว ฉันเป็นอดีตหัวหน้าฝ่ายสืบสวนอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉันมีเครือข่าย"

แต่น่าเสียดายในการอภิปรายไม่ได้เปิดเผยว่า ใครเป็นมาเพี้ยค่าข้าวผู้อยู่เบื้องหลังราคาข้าวและนโยบายสต็อกข้าว

การกล่าวหาเกี่ยวกับบทบาทของมาเพี้ยค่าข้าวที่อยู่เบื้องหลังการนำเข้าข้าวครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่เกิดขึ้น เมื่อวันพฤหัสบดีที่ผ่านมา ในการอภิปรายหัวข้อ "ถกเถียงการนำเข้าข้าวในอาคารรัฐสภา" นั้น Mr. Rizal Ramli นักเศรษฐศาสตร์เรียกการนำเข้าข้าวดังกล่าวว่าเป็นเกมพนันมิตรทางธุรกิจอาหาร ซึ่งนโยบายการนำเข้านี้มักเกิดขึ้นในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว นี่เป็นระบบที่โหดร้ายมาก

"Mr. Rizal กล่าวต่อไปว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าในยุคของประธานาธิบดี Gus Dur ได้มีการระบุว่า พนันมิตรทางธุรกิจมักจะปั่นราคาเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว มาเพี้ยค่าข้าวมักลดราคาข้าวจนกระทั่งข้าวราคาตกในทางกลับกัน เมื่อใดที่ไม่มีการเก็บเกี่ยว ราคาข้าวจะเพิ่มขึ้นอีกครั้งเป็นผลให้เกษตรกรและผู้บริโภคได้รับความเสียหาย

แต่น่าเสียดายที่ Mr. Rizal ไม่ได้กล่าวถึงบุคคลที่เรียกว่ามาเพี้ยค่าข้าว แต่อย่างไรก็ตาม ตามแหล่งข้อมูลของวารสาร Gatra ที่ใกล้ชิดกับกระทรวงเกษตรระบุว่ากรมมีตัวตนของมาเพี้ยนำเข้าเป็นความจริง ตามแหล่งข้อมูลแรงจูงใจคือกำไร เขากล่าวว่าการนำเข้าอาหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลกำไรนับล้านล้านรูเปียห์ตัวเลขดังกล่าวไม่ได้มาจากการนำเข้าข้าวเท่านั้น แต่ยังมาจากผลิตภัณฑ์อาหารนำเข้าอื่น ๆ "มูลค่าประมาณ ๓๐๐ ล้านล้านรูเปียห์" Mr. Rizal กล่าว

ตามข้อมูลของ Mr. Rizal กระทรวงเกษตรได้พยายามที่จะต่อสู้กับกลอุบายด้วยวิธีการเพิ่มความสามารถของหน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) ในการรองรับข้าวให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยวิธีนี้หน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) มีความสามารถในการแทรกแซงราคา แต่จนกระทั่งปัจจุบันความไม่แน่นอนของราคาข้าวเป็นเหตุผลหลักว่าทำไมข้าวจึงถูกนำเข้า

ตามแหล่งข้อมูล หน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) ได้วางแผนที่จะรองรับอุปทานส่วนเกินไม่ให้อยู่ในรูปแบบของข้าว แต่ให้อยู่ในรูปแบบของข้าวเปลือก เนื่องจากข้าวเปลือกสามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลานาน ในขณะที่ข้าวสามารถจัดเก็บได้ไม่เกินสองสัปดาห์แล้วข้าวก็จะเปลี่ยนสีหรือมอดขึ้น การแทรกแซงของหน่วยงานโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) ในระยะยาวจะมีผลเฉพาะในกรณีที่คลังสินค้าของหน่วยงานฯ เต็มไปด้วยธัญพืชที่ไม่ใช่ข้าว

แต่แผนการดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเทคนิค แม้ว่าจะมีเครื่องอบลดความชื้นเมล็ดพืชอยู่บนเกาะชวาแต่ยังมีจำนวนน้อยมาก "นั่นเป็นเหตุผลที่กระทรวงเกษตรเรียกร้องของงบประมาณ ๑ ล้านล้านรูเปียห์ สำหรับการจัดหาเครื่องอบลดความชื้นดังกล่าว "แหล่งข้อมูลกล่าวว่า ขณะนี้กระทรวงเกษตร

ได้รับจัดสรรงบประมาณ ๑ ล้านล้านเหรียญรูเปียห์เพื่อจัดหาเครื่องอบลดความชื้นเมล็ดพืชได้ถึง ๑,๐๐๐ เครื่อง เป้าหมายคือการเพิ่มการรองรับเครื่องอบลดความชื้นเมล็ดพืชโดยหน่วยงานโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog)

จากการสังเกตของวารสาร Gatra พบว่า ความสามารถในการรองรับข้าวเปลือกของหน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) ต่ำมาก ในปีที่ผ่านมาหน่วยงานฯ สามารถรองรับข้าวเปลือกได้เพียงจำนวน ๒.๒ ล้านตันซึ่งเทียบเท่ากับข้าวจำนวน ๑ ล้านตัน ในขณะที่เดียวกัน ในปีนี้กระทรวงเกษตรมีเป้าหมายที่จะสามารถรองรับข้าวเปลือกจำนวน ๔.๔ ล้านตัน หรือเทียบเท่ากับข้าวจำนวน ๒.๒ ล้านตัน

มีการคำนวณว่าการผลิตข้าวในปีจะมีจำนวนถึง ๔๖.๖ ล้านตัน แต่การรองรับข้าวเปลือกของเกษตรกรคือ ๔.๔ ล้านตัน หรือเทียบเท่ากับข้าวจำนวน ๒.๒ ล้านตัน - หมายความว่าหน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) สามารถรองรับข้าวเปลือกได้เพียงร้อยละ ๔.๗

จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลยังไม่ได้ระบุว่ามียังจายจากมาเพียค้าข้าวที่อยู่เบื้องหลังนโยบายการนำเข้าข้าว Mr. Darmin Nasution รัฐมนตรีว่าการกระทรวงประสานงานด้านเศรษฐกิจกล่าวว่า การตัดสินใจนำเข้าข้าวเกี่ยวข้องกับราคาข้าวที่ยังคงสูง "การตัดสินใจนำเข้าข้าวได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว ถ้าเราไม่นำเข้าในเวลา นั้นมันจะเป็นปัญหาของเรา " Mr. Darmin Nasution กล่าวเมื่อวันพุธที่ผ่านมา

Mr. Darmin ได้ชี้แจงว่าสต็อกข้าวครั้งใหม่นี้อาจถือได้ว่าปลอดภัย ถ้าสต็อกข้าวในโกดังของหน่วยงานโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) มีจำนวนถึง ๒ ตัน แต่ในขณะนั้นสต็อกข้าวในคลังสินค้าของหน่วยงานโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) ยังคงต่ำอยู่ เนื่องจากต้องมีการดำเนินการตลาด (Market Operations - OP) ซึ่งการนำเข้าข้าวดังกล่าวได้มีการตัดสินใจขึ้นในการประชุมประสานงานที่มีกระทรวงการค้า กระทรวงเกษตร และหน่วยงานด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ (Bulog) เข้าร่วมการประชุมด้วย

จากนั้น Mr. Darmin จึงได้ยกตัวอย่างว่า ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นฤดูฝน มีการคาดการณ์ว่าจะส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าวในประเทศ สุดท้ายในการประชุมประสานงานเมื่อปลายเดือนมีนาคม ที่ผ่านมามีการตัดสินใจนำเข้าข้าวอีกจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ตัน “เราตัดสินใจที่จะนำเข้า ๕๐๐,๐๐๐ ตัน เพราะอะไร? ถ้า (สต็อกข้าว) ลดลง (ราคา) จะถูกตั้งค่าโดยผู้ค้าข้าว” Mr. Darmin กล่าว

ความไม่แน่นอนของราคาข้าวเป็นตัวกระตุ้นสำหรับนโยบายการนำเข้าโดยมีการยอมรับจาก Mr. Syarkawi Rauf อดีตกรรมการของคณะกรรมการกำกับดูแลการแข่งขันทางธุรกิจ (Business Competition Supervisory Commission KPPU) เห็นว่ารัฐบาลต้องสามารถเอาชนะกลอุบายด้านราคานี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างระหว่างราคาในระดับของเกษตรกรและผู้ค้าข้าว

จากนั้น Mr. Syarkawi ได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับราคาจัดซื้อของรัฐบาล (government's purchasing price - HPP) ในระดับเกษตรกรตามความเป็นจริงมีระดับราคาสูงสุดเพียง ๗,๔๐๐ รูเปียห์ต่อกิโลกรัม แต่เมื่อข้าวเข้าสู่ท้องตลาดแล้วราคาขายของข้าวสามารถสูงถึง ๑๒,๕๐๐ รูเปียห์ต่อกิโลกรัม นี่คือนโยบายที่ต้องการนำเข้าเพื่อทำให้

ราคาข้าวลดลง “ตราบเท่าที่ความไม่เท่าเทียมกันของราคาไม่สามารถแก้ไขได้ ก็เป็นเรื่องยากที่จะหลีกเลี่ยงการนำเข้าและการโต้แย้งไม่นำเข้า” Mr. Syarkawi กล่าว

ตามข้อมูลของ Mr. Syarkawi ตามความเป็นจริงแล้วความแตกต่างของราคาสามารถเอาชนะได้โดยไม่ต้องนำเข้าแต่โดยการตัดห่วงโซ่การจัดจำหน่าย เหตุผลก็คือห่วงโซ่การจัดจำหน่ายข้าวนั้นยาวเกินไป อันได้แก่ เกษตรกรและผู้รวบรวม โรงสีขนาดเล็ก แล้วส่งให้กับโรงสีขนาดใหญ่ จากนั้นสู่ผู้ขาย ไปยังผู้จำหน่าย และผู้ค้าปลีก จนกระทั่งสิ้นสุดถึงมือของผู้บริโภค

โดยรวมแล้วสามารถมีพ่อค้าคนกลางได้ถึงหกคนก่อนที่ข้าวจะถูกเคลื่อนย้ายจากเกษตรกรไปยังผู้บริโภค และแต่ละพ่อค้าคนกลางจะได้รับประโยชน์จากแต่ละส่วน “เราต้องคิดเกี่ยวกับวิธีการลดความซับซ้อนของการจัดจำหน่ายข้าว” Mr. Syarkawi กล่าว

นอกจากนี้ Mr. Syarkawi กล่าวถึงความเป็นไปได้ว่ามีเกมในการกำหนดราคาข้าวอยู่แล้ว เขาได้ยกตัวอย่างตลาดข้าวแห่งหนึ่งในจาการ์ตาที่มีรูปแบบบางครั้งก็แปลก อุปทานการจัดหาข้าวในทุกวันจันทร์คือ ๕,๐๐๐ ตัน แต่นอกเหนือจากวันจันทร์แล้วอุปทานจัดหาข้าวมีเพียง ๒,๕๐๐ ตัน พฤติกรรมนี้อาจไม่ใช่เพราะสต็อกข้าวเพียงเล็กน้อย แต่เนื่องจากมีคู่สัญญาที่ถือครองการจัดจำหน่ายข้าวได้รอนจนกระทั่งราคาข้าวเพิ่มขึ้นหลังจากที่สินค้าได้ถูกกระจาย “ถ้ามันถูกดำเนินการโดยนักธุรกิจจำนวนมากก็จะทำให้ราคาปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง” Mr. Syarkawi กล่าว

เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมาเฟียนำเข้าข้าว Mr. Syarkawi ลังเลที่จะชี้แจงรายละเอียด เขาเพียงระบุเฉพาะปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการนำเข้าข้าว ได้แก่ ราคาข้าวในต่างประเทศซึ่งราคาถูกกว่าในประเทศ “สิ่งนี้เป็นแรงจูงใจสำหรับคนนำเข้าแม้ว่าการผลิตข้าวจะเกินดุลก็ตาม” Mr. Syarkawi กล่าว

เฉพาะตามข้อมูลของ Mr. Syarkawi รัฐบาลก็รู้อยู่แล้วว่าใครเป็นผู้ค้ารายใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าข้าว เหตุผลก็คือเพื่อให้สามารถนำเข้าข้าว ผู้ค้าข้าวต้องมีคลังสินค้าขนาดใหญ่ “และไม่มีผู้ค้าข้าวจำนวนมากที่มีคลังสินค้าขนาดใหญ่ดังกล่าวเนื่องจากต้นทุนในการผลิตก็มีราคาแพงมาก” สิ่งที่ชัดเจนตาม Mr. Syarkawi ไม่ได้หมายความว่าเสถียรภาพของราคาข้าวสามารถถูกยับยั้งได้โดยการนำเข้า การนำเข้าไม่ได้เป็นทางออกเดียวที่จะรักษาราคาข้าวไว้ได้ แต่ห่วงโซ่การจัดจำหน่ายยังต้องได้รับการดูแล

ที่สำคัญอย่าปล่อยให้ “สายตาของคุณ” ชูตที่สอง

ที่มา : วารสาร Gatra ฉบับที่ ๔๘ ปีที่ ๒๔ วันที่ ๒๗ กันยายน - ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ หน้า ๔๐ - ๔๓